Таким образом, несмотря на то, что при первичном обращении к аббревиатурному заглавию его репрезентативность и коммуникативность минимальны по сравнению с заглавиями несокращенными, по мере развертывания текста художественного произведения оно наполняется лексемами, включенными автором и читателем, которые формируют ассоциативные ряды, а значит, и эмоционально-оценочное отношение к разным аспектам текста.

Литература

1. Токарев, Г. В. Концепт как объект лингвокультурологии (на материале репрезентаций концепта «Труд» в русском языке): монография / Г. В. Токарев. – Волгоград: Перемена, 2003. – 213 с.

Глеб Кудрашоў
Палтаўскі нацыянальны педагагічны ўніверсітэт імя У. Г. Караленкі (Украіна)

РЭДАКТАР ЯК КАНСТРУКТАР КНІГІ: ДЫДАКТЫЧНЫ ПАТЭНЦЫЯЛ МЕТАДУ ТВОРЧЫХ ПРАЕКТАЎ ПРЫ ВЫВУЧЭННІ ДЫСЦЫПЛІНЫ «АСНОВЫ ВЫДАВЕЦКАЙ СПРАВЫ І РЭДАГАВАННЯ»

Сярод задач сучаснай медыядыдактыкі – распрацоўка і ўкараненне новых тэхналогій навучання. Справядліва заўважаюць даследчыкі медыяадукацыі, што кожная навучальная дысцыпліна мае свае характэрныя асаблівасці і заканамернасці, патрабуе спецыфічных метадычных і арганізацыйных формаў навучання [2, с. 5]. Курс «Асновы выдавецкай справы і рэдагавання» (далей – АВСіР) у гэтым плане не з'яўляецца выключэннем. І, нягледзячы на шматгадовую валідацыю методык выкладання АВСіР у профільных вышэйшых навучальных установах Украіны, гэтая дысцыпліна застаецца палігонам для метадычных эксперыментаў, закліканых забяспечыць прасоўванне будучых спецыялістаў медыясферы з узроўню дылетанта да спецыяліста высокага класа. Шмат каштоўнай у гэтым сэнсе інфармацыі змяшчаецца ў навуковых напрацоўках Н. Зялінскай, З. Партыкі, М. Прыходы, У. Рызуна, К. Сестоліражым, М. Цімошыка, В. Цярэмкі. Такім эксперыментальным метадам з'яўляецца імітацыя ўсіх этапаў рэдакцыйна-выдавецкага працэсу праз падрыхтоўку і прэзентацыю студэнтамі ўласнага выдавецкага праекта.

На сучасным этапе развіцця журналісцкай адукацыі не выклікае сумнення важнасць замацавання на практыцы тэарэтычных ведаў, атрыманых студэнтамі пры вывучэнні нарматыўных навучальных курсаў і

дысцыплін па выбары. Гэтаму павінны спрыяць не толькі навучальныя і вытворчыя практыкі, але і інавацыйныя формы самастойнай работы студэнтаў у рамках вывучэння тэарэтычных дысцыплін, распрацоўка і ўкараненне новых тэхналогій навучання. Падрыхтоўка ўласнага выдавецкага праекта пры вывучэнні дысцыпліны АВСіР аўтаматычна трансфармуе гэты тэарэтычны курс у тэарэтыка-практычны. Прычым практычны складнік навучальнага працэсу, нароўні з атрыманнем новых ведаў, што, вядома, з'яўляецца першарадным, адыгрывае ледзь не найважнейшую ролю.

Вышэйшыя навучальныя ўстановы Украіны і блізкага замежжа маюць вялікі вопыт выкарыстання метаду творчых праектаў пры выкладанні курсу АВСіР. Кафедра выдавецкай справы і рэдагавання Інстытута журналістыкі Кіеўскага нацыянальнага ўніверсітэта імя Тараса Шаўчэнкі мае амаль 20-гадовы вопыт падрыхтоўкі студэнтаў па кірунку «Выдавецкая справа і рэдагаванне», неад'емным практычным складнікам якога з'яўляецца распрацоўка студэнтамі ўласнага выдавецкага праекта. Кафедра – вядучая адукацыйная структура ва Украіне па імплементацыі метаду выдавецкіх праектаў. Да прыкладу, 23 мая 2014 г., у Сусветны дзень кнігі і аўтарскага права, на базе кафедры пад кіраўніцтвам доктара навук па сацыяльных камунікацыях В. Цярэмкі стартаваў «Форум нацыянальнай кнігі», у рамках якога з вялікім поспехам прайшоў Усеўкраінскі парад-конкурс студэнцкіх выдавецкіх праектаў. Вучэбна-метадычны комплекс дысцыпліны «Распрацоўка выдавецкіх праектаў» у рамках спецыялізаванай праграмы падрыхтоўкі магістраў «Рэдакцыйная падрыхтоўка выданняў» для студэнтаў, якія атрымліваюць вышэйшую адукацыю па кірунку «Выдавецкая справа», у Цвярскім дзяржаўным універсітэце (Расія) упершыню распрацавалі ў 2012 г. Укладальнік праграмы – доктар філалагічных навук, прафесар кафедры філалагічных асноў выдавецкай справы і літаратурнай творчасці, кіраўнік спецыяльнасці С. Нікалаева [3].

На факультэце філалогіі і журналістыкі Палтаўскага нацыянальнага педагагічнага ўніверсітэта імя У. Г. Караленкі вучэбная дысцыпліна АВСіР з'яўляецца інтэгратыўнай, у рамках якой студэнт-журналіст і студэнт-рэдактар I і II курсаў навучання паглыбляе (а часта ўпершыню фарміруе) свае веды, навыкі, прафесійныя кампетэнцыі ў адпаведнасці з кваліфікацыйнай характарыстыкай і кампетэнтнаснай мадэллю выпускніка факультэта філалогіі і журналістыкі з вышэйшай адукацыяй па кірунку падрыхтоўкі «Журналістыка» альбо па спецыялізацыі «Рэдактар адукацыйных выданняў». У выніку засваення дысцыпліны студэнт

усведамляе, што выдавецкая справа – гэта сфера грамадскіх адносін, якая спалучае ў сабе арганізацыйна-творчую і вытворча-гаспадарчую дзейнасць юрыдычных і фізічных асоб, занятых стварэннем, вырабам і распаўсюджваннем выдавецкай прадукцыі [1, с. 264].

У працэсе засваення курса, што разглядае выдавецкую справу праз прызму чатырох складнікаў рэдакцыйна-выдавецкага працэсу (падрыхтоўчага, уласна рэдактарскага, вытворчага і прамацыйнага), студэнт знаёміцца з шэрагам важных для прафесійнага станаўлення выдаўца, рэдактара і журналіста вучэбна-інфармацыйных блокаў. Сярод іх ці не самае важнае месца займае практычны блок, які спрыяе засваенню значнага тэарэтычнага матэрыялу, што выкладаецца падчас чытання лекцыйнага курсу і разглядаецца на семінарскіх занятках па дысцыпліне АВСіР. У выніку засваення дысцыпліны на практычным узроўні студэнт авалодвае ведамі аб асноўных этапах распрацоўкі выдавецкіх праектаў, асновах працы рэдактара над выдавецкім праектам, прынцыпах іх прасоўвання на рынак, робіць першыя спробы ацэнкі мэтавай аўдыторыі выдавецкага праекта і да таго падобнае. Такім чынам, студэнт набывае навыкі распрацоўкі ўласных выдавецкіх праектаў, абгрунтоўвае іх рэнтабельнасць, фарміруе ўласную доўгатэрміновую стратэгію развіцця выдавецкага праекта.

Выкананне студэнтамі індывідуальнага задання – распрацоўка ўласнага выдавецкага праекта, яго практычная рэалізацыя і прэзентацыя – спрыяе фарміраванню наступных кампетэнцый: *агульнакультурных* (праяўленне ініцыятывы; генерыраванне новых ідэй; творчае вырашэнне прафесійных задач; прадуктыўнае ўзаемадзеянне з калегамі; удасканаленне і развіццё ўласнага інтэлектуальнага і агульнакультурнага ўзроўню) і *прафесійных* (правядзенне навуковых даследаванняў у галіне выдавецкай справы; аналіз тэндэнцый развіцця айчыннага і замежнага рынкаў друкаваных і электронных выданняў; аналіз і абагульненне вопыту работы асноўных структурных падраздзяленняў прадпрыемстваў і арганізацый, якія працуюць у галіне выдавецкай справы; распрацоўка канцэпцый выдавецкіх праектаў; фарміраванне рэпертуару выдавецкай прадукцыі; абгрунтаванне тэхналагічных рашэнняў пры распрацоўцы выдавецкіх праектаў; выкарыстанне інфармацыйных тэхналогій і спецыяльнага праграмнага забеспячэння ў рэдакцыйна-выдавецкім працэсе; каардынацыя работы па падрыхтоўцы выдавецкіх арыгіналаў; распрацоўка сістэмы кіравання якасцю выдавецкай прадукцыі) [3, с. 1–2].

Асаблівасцю выканання індывідуальнага навукова-даследчага задання ёсць пэўная тэматычная спецыялізацыя. У яе аснове – выбар з дапа-

могай парады выкладчыка тэматычнага напрамку падрыхтоўкі ўласнага выдавецкага праекта з улікам відавых класіфікацыйных характарыстык выдавецкай прадукцыі, веды пра якія студэнты набываюць падчас лекцыйных і семінарскіх заняткаў. Напрыклад, у 2014 г. студэнтам факультэта філалогіі і журналістыкі (спецыяльнасць «Журналістыка») былі прапанаваны (на выбар) дзве асноўныя тэматычныя лініі, якія павінны былі стаць галоўнымі для будучых выдавецкіх праектаў: 200-годдзе з дня нараджэння Тараса Шаўчэнкі і 100-годдзе з дня заснавання Палтаўскага нацыянальнага педагагічнага ўніверсітэта імя У. Г. Караленкі. Варта заўважыць, што, у адрозненне ад тэматычнага напрамку праекта, які рэгламентуецца выкладчыкам, спосаб рэалізацыі яго матэрыяльнай канструкцыі выбіраюць самі студэнты. Звычайна гэта залежыць ад тэхнічных магчымасцяў (наяўнасць камп'ютарнай і элементарнай друкаванай тэхнікі) і фантазіі студэнтаў. Шматгадовы вопыт падрыхтоўкі студэнцкіх выдавецкіх праектаў паказвае, што колькасныя суадносіны праектаў, цалкам выкананых на хатніх настольных выдавецкіх сістэмах (камп'ютар, сканер, прынтар і г. д.), і гэтак званых арт-букаў (праектаў, рэалізаваных уручную на належным тэхнічным узроўні) складаюць 30 % і 70 % адпаведна. Аднак гэта не ўплывае на якасныя паказчыкі выканання студэнтамі ўласных выдавецкіх праектаў – абавязковай заліковай працы, у якой студэнты дэманструюць тэарэтычную і практычную падрыхтоўку да магчымага рашэння ў будучыні прафесійных задач.

У працэсе выканання апісанага індывідуальнага навукова-даследчага задання можна выкарыстоўваць такія адукацыйныя тэхналогіі: традыцыйная або праблемная лекцыя, на якой выкладчык канцэптуальна апісвае гіпатэтычныя праекты, што могуць падрыхтаваць студэнты-журналісты, знаёміць іх з паняццямі «выдавецкі праект», «аўдыторыя выдавецкага праекта», «праектная рызыка», з класіфікацыямі выдавецкіх праектаў, асноўнымі цыкламі распрацоўкі ідэі і канцэпцыі, асаблівасцямі кіравання праектамі; «круглыя сталы» падчас правядзення семінарскіх заняткаў, на якіх варта абмеркаваць са студэнтамі ролю выдавецкіх праектаў у станаўленні журналіста-пачаткоўца; падрыхтоўка мультымедыйных прэзентацый будучых выдавецкіх праектаў або падобных разнавіднасцяў выдавецкай прадукцыі, якія выпусцілі прафесійныя выдавецтвы і выдавецкія структуры; распрацоўка ўласных арыгінальных праектаў. У рамках падрыхтоўкі выдавецкага праекта магчымы сустрэчы студэнтаў з прадстаўнікамі палтаўскіх выдавецтваў альбо супрацоўнікамі рэдакцыйна-выдавецкага аддзела Палтаўскага нацыянальнага педагагічнага ўніверсітэта імя У. Г. Караленкі, наведванне

прафесійных кніжных выстаў, якія перыядычна праходзяць у абласным цэнтры, майстар-класы або індывідуальныя кансультацыі выкладчыка – адначасова і тэарэтыка, і выдаўца-практыка.

Важным выніковым этапам падрыхтоўкі выдавецкіх праектаў з’яўляецца дзелавая гульня «Прэзентацыя выдавецкага праекта». Перадумовай яе правядзення з’яўляецца ўсведамленне важнасці паспяховага ўзаемадзеяння з патэнцыяльнымі спажыўцамі выдавецкай прадукцыі. Кампанентамі прэзентацыі выдавецкага праекта з’яўляюцца: агляд падобных праектаў у айчыннай і замежнай выдавецкай справе, абгрунтаванне ідэі ўласнага праекта, яго актуальнасці, навізны, практычнага значэння, вызначэнне яго місіі. Прэзентацыя студэнцкай выдавецкай прадукцыі можа адбывацца «кулуарна» (на выніковых семінарскіх занятках) або публічна з прыцягненнем спецыялістаў у выдавецкай справе, якія могуць выступаць і як староннія рэцэнзенты, і як члены імправізаванага журы, якое вызначае лепшыя працы. Крытэрыямі ацэнкі могуць стаць: арыгінальнасць, тэхналагічны спосаб рэалізацыі праекта, узаемадзеянне з аўдыторыяй і г. д. Не варта забываць і пра гасцей публічнай прэзентацыі, бо студэнцкая аўдыторыя павінна стаць актыўным саўдзельнікам прэзентацыі кожнага асобнага выдавецкага праекта: умець крытычна аналізаваць якасць рэалізацыі праекта, сачыць за выкарыстаннем студэнтам-мадэратарам правільных тэрмінаў з выдавецкай справы, ведаць асаблівасці праектавання розных тыпаў выданняў, у рэшце рэшт умець весці публічную дыскусію.

Падрыхтоўка студэнтамі ўласных выдавецкіх праектаў спрыяе паспяховаму засваенню тэарэтычнага матэрыялу па курсе АВСіР, а таксама фарміраванню навыкаў самастойнай працы: сістэматычнага звароту да спецыяльнай літаратуры, назапашвання эмпірычнага матэрыялу, які характарызуе асноўныя тэндэнцыі развіцця выдавецкага рынку ва Украіне і ў свеце, звестак аб патэнцыйнай чытацкай аўдыторыі і г. д. Паспяховая прэзентацыя ўласнага выдавецкага праекта з’яўляецца своеасаблівым стымулам для студэнтаў узбагачаць свае веды, атрыманыя падчас лекцыйных і семінарскіх заняткаў, з абавязковым зваротам да іншых адкрытых крыніц інфармацыі (прафесійная перыёдыка, інтэрнэт і г. д.).

Важным вынікам выканання індывідуальнага задання «Распрацоўка ўласнага выдавецкага праекта» з’яўляецца выхаваўчы складнік. Можна ўвесь час гаварыць пра павагу да кнігі, да выніку працы дзясяткаў людзей, якія працуюць над матэрыяльнай канструкцыяй выдання. Аднак ёсць альтэрнатыва – выхоўваць павагу да кнігі і феномена кніжнасці

праз выкананне арыгінальнага творчага задання, якім з'яўляецца распрацоўка і рэалізацыя ўласнага выдавецкага праекта.

Таму лічым, што вопыт падрыхтоўкі на кафедры журналістыкі Палтаўскага нацыянальнага педагагічнага ўніверсітэта імя У. Г. Караленкі студэнцкіх выдавецкіх праектаў з'яўляецца карысным у святле станаўлення будучых спецыялістаў у галіне сацыяльных камунікацый. У перспектыве – выпуск спецыяльнага дапаможніка, які б змясціў метадычныя рэкамендацыі для студэнтаў па падрыхтоўцы ўласнага выдавецкага праекта. Таксама эфектыўным было б стварэнне зменнай выставы рэалізаваных студэнтамі праектаў у адной з навучальных аўдыторый факультэта, што спрыяла б візуалізацыі тэарэтычных асноў падрыхтоўкі індывідуальнага навукова-даследчага задання і рэалізацыі аднаго з дыдактычных прынцыпаў – прынцыпу пераемнасці.

Літаратура

1. Книгознавство. Термінологічний словник (редакційно-видавнича справа, журналістика, поліграфія, видавничий бізнес, інформаційно-бібліотечна діяльність): навчальне видання / за загал. ред. В. Жадька. – Київ: ВПК «Експрес-Поліграф», 2012. – 303 с.
2. Медіадидактика вищої школи: програми спецкурсів / Г. В. Онкович, Н. М. Духаніна, І. А. Сахневич [та їнш.]; за наук. ред. Г. В. Онкович. – Київ: Логос, 2013. – 196 с.
3. Разработка издательских проектов: учебно-методический комплекс по дисциплине / сост. д-р филол. наук проф. С. Николаева. – Тверь: Тверской гос. ун-т, 2012 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: kniga.seluk.ru/k-filologia. – Дата доступа: 10.11.2016.

Людмила Михно

Сумской государственный педагогический университет им. А. С. Макаренко (Украина)

ОСОБЕННОСТИ ПОЭТИКИ БЕЛОРУССКИХ НАРОДНЫХ ПЕСЕН ВЕСЕННЕГО ЦИКЛА

Язык народного творчества является непосредственным отображением культуры, быта, мировоззрения народа, его убеждений. Особенно показательны в этом плане самые древние источники, в частности – весенние песни. Принято считать (и это несомненно так), что жанр весенних песен – наиболее архаичный у восточных славян. Картина мира, фиксируемая в весенних песнях, – это далекая действительность в клю-